

OKM 9.0. X
OKM. 958

MUSEO

**OUTOKUMPU OY:N KAIVOSMIESTEN
SISÄINEN KOULUTUS**

**Outokummun kaivosmuseon
työpaikkaharjoittelun raportti
Joensuun yliopisto
Kasvatustieteen ja sosiologian
koulutusohjelma
Huhtikuu 1993
Tulja Nevalainen 10966R**

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. OUTOKUMMUN KAIVOSTOIMINNAN HISTORIAA	2
2.1. Suomen vuoriteollisuuden lamaannustila	2
2.2. Outokummun malmi löytyy	3
2.3. Kaivostoiminnan käynnistyminen	3
2.4. Outokumpu Oy:n toiminnasta	4
3. KAIVOSMIESTEN KOULUTUS	5
3.1. Kaivosten työvoimapula	5
3.1.1. Työvoiman vaihtuvuus	5
3.2. Outokummun kaivosammattikoulun perustaminen	6
3.3. 3-vuotinen kaivosammattikoulu	7
3.3.1. Opetusaineet	7
3.4. Opetus 2-vuotiseksi	8
3.5. Koulu muuttuu 1-vuotiseksi	9
3.6. Outokumpu Oy:n koulutuskeskus (toiminta- keskus)	10
3.7. Kaivosteknikkokoulutuksen tarve	10
3.7.1. Teknillisen kurssin perustaminen	11
4. LOPUKSI	12
LÄHTEET	

1. JOHDANTO

Tässä raportissa tarkastelen lähinnä Outokumpu Oy:n järjestämää sisäistä kaivosmiesten koulutusta. Outokumpu Oy on järjestänyt virallisesti kaivosmiesten koulutusta vuodesta 1953 lähtien, jolloin perustettiin Outokummun kaivosammattikoulu. Koulusta valmistuvat kaivosmiehet sijoittuivat enimmäkseen Outokummun kaivosten tarpeeseen. Nykyisin kaivostoiminta ja erityisesti kaivosmiesten koulutustarve Outokumpu Oy:llä on pienentynyt, sillä Outokumpu Oy:llä on toiminnassa vain muutama kaivos Suomessa. Outokummussa olevat Vanha kaivos, Mökkivaara, Vuonos ja Keretti ovat kaikki lopettaneet myös toimintansa. Kuitenkaan Outokumpu Oy ei ole lakkauttanut vuonna 1953 perustamaansa koulua, vaan nykyisin se toimii Espoossa uudenaikaisella kurssiohjelmalla ja uudella nimellä, joka on Outokumpu Oy:n koulutuskeskus.

Työssäni olen ensiksi tarkastellut sitä, minkä vaiheiden kautta Outokummun malmi löydettiin vuonna 1910 ja yleensä kaivostoiminnan alkuaikoja. Tarkastellessani kaivosmiesten koulutusta tavoitteenani oli selvittää mitkä syyt johtivat kaivosammattikoulun perustamiseen. Tämän lisäksi tarkastelen työssäni niitä muutoksia, joita Outokummun kaivosammattikoulun toiminnassa on tapahtunut vuosien 1953-1993 välisenä aikana. Pyrin myös kartoittamaan ne syyt, jotka aiheuttivat muutoksia koulun toimintaan.

Työssäni käytyä tiedot olen saanut Outokumpu Oy:n arkistosta ja käytettävänäni oli enimmäkseen kaivosammattikoulun vuosikertomuksia, lehtiartikkeleita ja alkuperäisiä koulun perustamiseen liittyviä kirjeenvaihtomateriaaleja.

2. OUTOKUMMUN KAIVOSTOIMINNAN HISTORIAA

2.1. Suomen vuoriteollisuuden lamaannustila

Suomen vuoriteollisuuden historiaan kuuluu uselta hahkkelta, joiden yhteisenä piirteenä ovat olleet suuret toiveet ja pienet käytännön tulokset. Lisäksi yhteisenä piirteenä historiassa on ollut valtiovallan keskeinen rooli. Valtio on ohjannut ja tukenut usein tavoin kaivosten ja ruukkien toimintaa, vaikka itse yritystoiminta on ollut pääosin yksityisten hallussa. 1600-luku oli rautateollisuuden voimakasta perustamiskautta. Parisenkymmentä rautaruukkia perustettiin valtiovallan avustuksella ja useimmat niistä Lounais-Suomeen. Rautamalmi tuotiin Suomeen pääosin Ruotsin Utön kaivoksesta, sillä kotimaassamme ei ollut omia malmivaroja juuri lainkaan. (Kuisma 1985, 6.)

1700-luvulla tilanne pysyi jokseenkin samanlaisena ja ainoa huomattava kaivoshanke oli 1750-luvulla avattu Orijärven kuparikäivos, joka oli toiminnassa pitkälle 1900-luvulle saakka. 1800-luvulla valtiovallan pyrkimys turvata maan malmiomavaraisuutta voimistui entisestään. Metallien perustuotanto kasvoi vuosina 1840-1860 kolminkertaiseksi ja 1830-1850-luvuilla Itä-Suomeen perustettiin putsaus- ja valssilaitokset järvi- ja suomalmien ansiosta. Kuitenkin tämä omavaraisuusaste vuoriteollisuudessa jäi vain tilapäiseksi ilmiöksi. Vuonna 1860 oli toiminnassa 19 rautakaivosta, mutta vuoteen 1872 mennessä niitä oli jäljellä enää yksi. Vuorimalmin ja järvimalmin tuotanto supistui olemattomaksi ja molemmat Itä-Suomen kaivokset jouduttiin sulkemaan. Suomen vuoriteollisuus näytti joutuneen umpikujaan. (Kuisma 1985, 6.)

Kuisman (1985, 6-7) mukaan malmivarojen ehtyminen sekä toiminnan kannattamattomuus vaikutti kaivostoiminnan romahdukseen 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Suurin taustatekijä oli kuitenkin kotimaisen jalostustoiminnan taantuminen ja vientimahdollisuuksien loppuminen. Lopullinen murros syntyi, kun päämarkkina-alueen Venäjän voimakkaasti laajentunut teollisuus valtasi kotimarkkinansa suomalaisilta. Myös raudan vienti loppui kokonaan 1900-luvun alussa. (Kuisma 1985, 6-7.)

2.2. Outokummun malmi löytyy

Suomen talouselämän kehitysnäkymien kannalta oman kaivosteollisuuden ja metallien valmistuksen lamaannustila oli huomattava epäkohta. Malminetsintää kuitenkin harjoitettiin, mutta ilmapiiriä leimasi pessimismi ja kotimaisen vuoriteollisuuden näkyminen ei enää uskottu. Suomen kaivosteollisuuden kehityksessä alkoi kuitenkin uusi historiallisesti merkittävä aikakausi, kun Outokummun malmi löytyi vuonna 1910. (Kuisma 1985, 7.)

Suomen suurimman vuoriteollisuusyrityksen Outokumpu Oy:n perustana on siis vuonna 1908 Rääkkylän Kivisalimesta ruoppaustöiden yhteydestä löydetty malmilohkare. Lohkareen löytymisen vuoksi aloitettiin laajat geologiset tutkimukset ja etsinnät, jotka sitten kaksi vuotta myöhemmin johtivat Outokummun kuparimalmiesiintymisen löytymiseen. Myöhemmin esiintymä osottautui yhdeksi Euroopan rikkaimmista ja 1940-luvulle saakka Outokumpu Oy:n toiminta rakentui tämän esiintymän varaan. (Outokumpu Oy 50 1982, 7.)

Outokummun malmin löytymistä voidaan pitää sattuman, onnen ja pitkäjänteisen tieteellisen työn yhteistuloksena. Koska oletettu malmi ei ollut paljaana näkyvässä, oli lrtolohkareen emäkallio jäljitettävä mannerjäätikön kulkusuuntien avulla. Tutkimustyön johtajana toimi vuori-insinööri Otto Trüsted, joka kiinnitti huomionsa lohkareen sisältämiin ja sen lähistöltä löytyviin muihin kivilajeihin. Näiden vihjeiden avulla todettiin, että mm. Outokummussa esiintyi samoja kivilajeja. Koekalauksia suoritettiin ja 16. maaliskuuta 1910 kairan terä lävisti 28.85 metrin syvyydestä erittäin rikkaan kuparimalmin. (Kuisma 1985, 8-10.)

2.3. Kaivostoiminnan käynnistyminen

Kaivostoiminta aloitettiin Outokummussa vuonna 1913, kun voitiin olettaa malmiöydön olevan melko suuren ja antavan mahdollisuuden kannattavaan kaivostoiminnan harjoittamiseen (Kuisma 1985, 14). Kaivostoimintaa harjoitti aluksi valtion ja malmialueen omistajan Hackman & Co:n muodostama avoin yhtiö. Vuonna 1925 kaivoksesta tuli suoraan kauppa- ja teollisuusministeriön alainen teollisuuslaitos. (Outokumpu Oy 50 1982, 7.)

Outokummun kaivoksen voimakas rakennuksen kausi alkoi 1920-luvun loppupuolella vuorineuvos Eero Mäkisen valvonnan alla. Aiemmat tehottomat ja riittämättömät tuotantomenetelmät korvattiin uusilla nostolaitteilla, rikastamolla, höyryvoimalaitoksella ja korjaimilla. Huomiota kiinnitettiin entistä enemmän tuotantokyvyn kohottamiseen, työn tuottavuuden ja tehokkuuden lisäämiseen ja vuonna 1928 kaivoksesta tuli uudistusten myötä eräs oman alansa tehokkaimmista tuotantolaitoksista. (Outokumpu Oy 50 1982, 7.)

Outokumpu Oy:n alkutaival sattui juuri vaikeisiin pulavuosiin. Yhtiö selvisi kuitenkin näistä ajoista huolimatta kuparin hinnan laskusta. Vuodesta 1935 alkoi Outokummun nopea kehitys hyvin toimivaksi teollisuusyritykseksi. 30.5.1932 kaivosyhtiö muutettiin valtionenemmistöiseksi osakeyhtiöksi ja samalla se sai uuden nimen, Outokumpu Oy. Nykyisin Outokumpu Oy:n pääosakkaat ovat Suomen valtio, jonka osuus on 81% ja Kansaneläkelaitos. (Outokumpu Oy 50 1982, 7.)

2.4. Outokumpu Oy:n toiminnasta

Outokumpu Oy:llä on ollut 21 kaivosta toiminnassa eri paikkakunnilla vuosien 1913-1982 välisenä aikana, joista on louhittu hieman yli 100 miljoonaa tonnia malmia. 1940-luvulle saakka Outokummun kaivos oli yhtiön ainut kaivos ja 1930-luvun loppuun mennessä sieltä louhittiin malmia yhteensä noin kolme miljoonaa tonnia. Nykyisen mittapuun mukaan 1960-luvulle asti kaivostuotannon voidaan sanoa olleen vähäistä. Nykyisin louhitaan noin viisi miljoonaa tonnia vuodessa, mikä on suunnilleen sama määrä joka louhittiin 1913-1944 välisenä aikana yhteensä. (Outokumpu Oy 50 1982, 9.)

Outokumpu Oy on koko toimintansa ajan liittynyt kiinteästi metalliteollisuuden eri kehitysvaiheisiin. Yhtiön merkitys on ollut ja on yhä vahva maamme malmikaivostuotannon kehittäjänä, malmivarojen jalostajana ja täten metalliteollisuuden kotimaisen raaka-ainepohjan vahvistajana. Yhtiö on seurannut myös uusia metalliteollisuuden suuntia kotimaassamme sekä kansainvälisillä markkinoilla. Perinteisen kaivostuotannon ja metallien tuotannon lisäksi on kehitetty jatkuvasti korkealuokkalaista jatkojalostusta ja mittavaa teknisen tiedon vientiä. (Malmberg 1982, 10.)

3. KAIVOSMIESTEN KOULUTUS

3.1. Kaivosten työvoimapula

Outokummun kaivosyhtiön suurena huolenaiheena oli jatkuva ammattitaitoisen työvoiman niukkuus. Vaikka Suomessa oli kaivosteollisuudella vuosisataiset perinteet, niin maahan ei kuitenkaan ollut kehittynyt mainittavaa kaivosmiesten ammattikuntaa, josta työvoimaa olisi ollut saatavilla. Työvoimapulaan 1930-1940 luvuilla vaikutti lisäksi se, että raskaana ja vaarallisena pidetty kaivostyö oli heikommin palkattua kuin teollisuustyö yleensä. (Kuisma 1985, 202, 207.)

1930-luvulle tultaessa oli Outokummun kaivoksella ehtinyt kehittyä ja kasvaa pieni kaivostyöläisten joukko, joista muutamille oli ehtinyt kertyä jo kahdenkymmenen vuoden kaivostyökokemusta. Lisäksi sen piiristä nousi uusia, toisen ja jopa kolmannen polven "mainareita". Pääosa työmiehistä tuli Kuusjärven pitäjistä, sekä myöhemmin toiminnan laajentuessa saatiin työväkeä lähipiiristä. Erityisesti työvoimapula koettiin 1940-luvulla sodan seurauksena, jolloin kaivosmiehet joutuivat sotapalvelukseen. Tämän lisäksi kesäisin useat kaivosmiehet ottivat lopputiilin siirtyäkseen ulkotöihin metsä- ja maatalouden palvelukseen. Sodan loputtuakaan työvoimapula ei helpottanut, vaan vielä 1950-luvulla ilmeni ettei ongelma ollut poistunut. (Kuisma 1985, 207-208.)

3.1.1. Työvoiman vaihtuvuus

Yhtiö aloitti tutkimukset jotka selvittivät työvoiman vaihtuvuuden syitä. Suurimmaksi syyksi vaihtuvuuteen nähtiin tiukka palkkapolitiikka, jolloin työväkeä siirtyi muille teollisuudenaloille. Tällöin tehtiin linjatarkistus palkkapolitiikassa ja nimellispalkkoja korotettiin voimakkaasti, palkkaerot työntekijöiden, työnjohtajien ja virkaehtojen välillä pienenevät huomattavasti. Myös tapaturmatiheys oli suuri, maanalainen kaivostyö oli raskasta ja useille henkisesti sopimatonta. Lisäksi oli kaivosmiesten pelko ammattitautia (pölykeuhkoa) kohtaan melko suuri. Tämän johdosta voimistettiin työturvallisuutta sekä tapaturmatorjuntaa.

Myös asuntotilanteessa oli ongelmia ja sitä pyrittiin parantamaan jatkuvasti. Lisänä oli vielä kaivostyön alhainen arvostus, johon vaikutti ammattikoulutuksen, ammatillisten perinteiden ja ammattiyhdyksen puute. Kaivosyhtiö aloitti tiedotuskampanjan saavutetuista myönteisistä tuloksista ja oikalsua kaivostyön illoittelusta vaarallisuudesta, (Kuisma 1985, 204, 209.)

3.2. Outokummun kaivosammattikoulun perustaminen

Outokumpu Oy päätti ryhtyä toimenpiteisiin pätevän kaivosmiehkoulutuksen perustamiseen Outokummun kaivokselle. Erityisesti juuri kaivosmiesten ammattikoulutuksen puuttuminen luettiin syyksi kaivoksissa sattuneisiin tapaturmiin. Katsottiin että työnantajan velvollisuuksiin ja etuihin kuului antaa valmennus/koulutus kaivostyötä tekeville miehille. Systemaattista koulutuksen järjestämistä ei saa työdä laimin, jotta turvallinen työskentely ja miesten ammatin kehittyminen olisi mahdollista. (Stigzellus 1952, 1-3.)

Jotta Outokummun kaivokseen saataisiin pätevää työvoimaa, niin Outokummun kaivoksen ammattikoulun perustaminen hyväksyttiin 4.6.1953 ja toimintansa se aloitti 1.9.1953. Koulu oli ensimmäinen Suomen kaivosalan ammattikoulu ja kestoiltaan se oli 3-vuotinen. (Outokummun kaivoksen ammattikoulu 1953-1954, 1.) Koulun omistaa Outokumpu Oy ja koulun nimeksi tuli Outokummun kaivoksen ammattikoulu. Koulu toimi ammattiloppilaitoksisia annetuissa laissa säädettyinä erityisalan ammattikouluna. Sen tarkoituksena oli valmistaa kaivosalalle ammattitaitoisia työntekijöitä antaen oppilaille kaivosalan tietopuollista ja käytännön työn opetusta sekä laajentaa heidän kansalaistaitojaan. Opetuksessa noudatettiin ammattikasvatushallituksen vahvistamia opetussuunnitelmia. (Ammattikoulun ohjesääntö 1959, 1.) Lisäksi koulussa annettiin 15.9.1955 lähtien tytöille ruokatalouden, kodinholdon ja käsityön opetusta, joka oli kestoiltaan yhden lukuvuoden mittainen. Koulussa oli siis kaksi osastoa: kaivostyön osasto ja kodinholdo-osasto. (Outokummun kaivosammattikoulun vuosikertomus 1971, 1.)

3.3. 3-vuotinen kaivosammattikoulu

Outokummun 3-vuotisen kaivosammattikoulun kurssin lukusuunnitelma sisälsi saksalaisen esikuvan mukaan huomattavan paljon käytännön opetusta, mutta myös yleissivistäviä aineita opetettiin. (Kuisma 1985, 210). Koska vastaavanlaisesta koulutuksesta ei ollut Suomessa kokemusta oli suuntaviivoja haettava koulun toiminnalle lähinnä Saksan vastaavista kouluista. 3-vuotisen ammattikoulun kurssin lukuvuosi käsitti 46 viikkoa. Tietopuollista opetusta annettiin ensimmäisenä lukuvuonna kahtena päivänä eli 14 viikkotuntia, toisena ja kolmantena lukuvuotena yhtenä päivänä viikossa eli 7 viikkotuntia. Käytännöllisen ja tietopuolisen ammattityönaialla annettiin opetusta vastaavasti ensimmäisenä lukuvuotena 28 viikkotuntia, toisena 35 ja kolmantena 38 viikkotuntia. Lisäksi opetukseen sisältyvän käytännön harjoittelun lisäksi opiskelijoilla oli mahdollisuus kesäkuukausina työskennellä käytännöllisissä harjoituksissa. (Artikkelit Savon Sanomista 1.12.1953.)

3.3.1. Opetusaineet

Kaivostyö vaatii työntekijältä monipuollisia tietoja ja taitoja ja tästä syystä opetusohjelma suunniteltiin siten, että oppilas sai mahdollisimman laajat perustiedot voidakseen soveltaa niitä myöhemmin hakeutuessaan siihen ammattityöhön, johon hänellä oli kiinnostusta ja taipumusta. Outokumpu Oy:n kaivosammattikoulussa oli yleisinä aineina äidinkieli, kansalaistieto, laskento ja mittausoppi, fysiikka ja kemia, sähköoppi, aineoppi, ammattitalous sekä voimistelu ja urheilu. Varsinainen ammattityön opetus koostui seuraavista aineista: geologia ja minerologia, louhintatekniikka, kuljetustekniikka, murskaus- ja rikastustekniikka, kirvestyöt, konekorjaus-, putki- ja sähkötyöt, kaivosmittaus ja kartat, ammattipiirustus, työntutkimukset ja tapaturmantorjunta. (Artikkelit Savon Sanomista 1.12.1953.)

Seesteen (1953, 1) mukaan edellä esitetystä opetusohjelmasta ilmenee selvästi ns. ammattilainneiden vallitsevuus opetusohjelmassa, kuten luonnollista. Vallitsevana oli siis käytännön työopetus, joka tapahtui aluksi työpajoissa, myöhemmin II ja III lukuvuotena käytännön opetusta annettiin työpaikoilla maan päällä ja maan alla.

Kaivosammattikoulunoppilaan työskentely joka tapahtui joko maan päällä tai alla, suoritettiin aina opetustarkoituksessa ilman, että yhtiö asetti siihen minkäänlaisia tuotantovaatimuksia. Työskentelyä seurasi ja ohjasi aina pätevä ammattimies, työnopettaja. Oppilaan minimi-ikä I lukuvuotena oli työpajoissa 15 vuotta, työpaikoilla II ja III lukuvuotena vähintään 16 ja 17 vuotta, jolloin kyseessä oli varsinaiset kaivosolosuhteet. (Seeste 1953, 2.) Yleensä maan alla sooritettava opetus tapahtui 4-8 oppilaan ryhmissä riippuen opetusaineesta- ja paikasta. Kaivosammattikoulun tutkintoon liittyi myöhemmin suoritettava kisällinnäyte. Yleensä oppilaat odottivat innokkaasti pääsyä maan alaisiin työskentelyolosuhteisiin, jolloin heidät johdatettiin tulevan ammattinsa tuntumaan ja tulevien työpaikkojen äärelle. (Artikkeli Savon Sanomista 1.12.1953.)

3.4. Opetus 2-vuotiseksi

Outokummun Kaivosammattikoulun toimittua 10 vuotta tapahtui sen piirissä ratkaisevia muutoksia. Kolmivuotinen kaivostyöosasto muuttui kaksivuotiseksi, samalla oppilaiden ikäraja nostettiin viidestätoista vuodesta kuuteentoista vuoteen. Toimenpiteet johtuivat lähinnä siitä, että kaivosammattikouluun hakeutuvat oppilaat saivat jo kansakoulussa puu- ja metallityöopetusta, jota oli aiemmin annettu Outokummun Kaivoksen Ammattikoulun ensimmäisellä luokalla. Uudesta opetusohjelmasta jäi siis pois puu- ja metallioppi, kaivostyöopetus ja teoreettinen opetus oli mahdollista antaa kahdessa vuodessa. Tärkeimmät ensimmäisen luokan aineet siirrettiin kahden vuoden osalle ja vähemmän tärkeistä aineista vastaavasti tingittiin. (Karjalainen 22.8.1963.)

Outokummun kaivosammattikoulun muuttuessa kaksivuotiseksi, oli se ehtinyt kouluttaa 150 kaivosmiestä kolmivuotisella linjalla. Vuonna 1964 alkanut kaksivuotisessa koulussa annettiin tietopuolista opetusta 12 viikkotuntia ja työopetusta 32 viikkotuntia eli yhteensä 44 viikkotuntia. Tarkasteltaessa kolmevuotisen koulun oppiaineita voidaan havaita, että uusina aineina oli tullut mukaan yleisaineisiin terveysoppi, ammattialneista oli poistettu kemia ja vastaavasti lisätty taloustieto. Lisäksi kaivostyöopetukseen kuului louhintaporaus, peränajoporaus, nousunajoporaus, rikkoporaus, lataus ja ammunta, raappaus, konelastaus ja kuljetus. Aputöinä voi-

tiin suorittaa konekorjauksia, rakennuskorjauksia ja tukemistöitä. Työnopetusta annettiin Mökkivaaran kaivoksessa, jossa oli koulua varten varattu oma toiminta-alue. (Kansan Sana 22.8.1963.)

3.5. Koulu muuttuu 1-vuotiseksi

Kaivostyössä tapahtui merkittäviä muutoksia, sillä kaivostyössä oli siirtymässä järeämpään ja tehokkaampaan poraus- ja lastauskaluston käyttöön. Tämän vuoksi myös kaivosmiesten tarve pienentyi ja kaivosmiesten sijoitus alkoi käydä valkeammaksi. Tästä syystä kouluun ei vuonna 1970 otettu enää uusia oppilaita. (Kaivosammattikoulun vuosikertomus 1970, 3.) Ammattikoulun 19. lukuvuoden päättyessä 22.12.1971 keskeytyi 1.9.1953 alkanut kaivostyöosaston toiminta toistaiseksi. Siihen mennessä koulusta oli valmistunut yhteensä 382 kaivosmiestä. Näistä Outokumpu Oy:n palveluksessa eri laitoksilla oli 253 henkilöä, joten saanti oli 66%. Koulun käyneistä oli siihen mennessä valmistunut teknikoiksi 65 henkilöä. (Outokummun kaivosammattikoulun vuosikertomus 1971, 3.)

Vuosina 1971-1973 Outokummun kaivosammattikoulun kaivostyöosastolle ei otettu uusia oppilaita lainkaan ja lisäksi kodinhoito-osasto lakkautettiin 28.5.1971. Tällä välin tarvittavaa koulutusta kaivosmiehille järjestettiin yhteistoiminnassa Pohjois-Karjalan ammatillisen kurssikeskuksen kanssa. Uusi kaivostyöosaston opetussuunnitelma vahvistettiin 28.11.1973, jossa keskeisenä ajatuksena oli pyrkimys kouluttaa erikoisammattimiehiä aikaisemman yleiskalvosmieskoulutuksen sijasta. Kaivostyöosasto jakaantui kolmeen opintolinjaan: poraaja-, lastaaja- ja kaivoksen rakennusmieslinjaan. (Outokummun kaivosammattikoulun vuosikertomus 1973, 3.) Koulutus tapahtui jatkossa tarvittavien kurssien avulla, joita järjestettiin aina vuoteen 1982. Kurssiosaston toiminta oli keskeytyksissä vuosien 1983-1987 välisenä aikana ja Outokummun kaivosammattikoulu muutettiin Outokumpu Oy:n teollisuusoppilaitokseksi vuonna 1987. (Inervo 1991, 1.)

3.6. Outokumpu Oy:n koulutuskeskus (toimintakeskus)

Tänä vuonna 1993 Outokumpu Oy:n koulu täyttää 40-vuotta ja nykyisin koulutuskeskuksen sijaintipaikkana on Espoo. Toukokuusta 1992 alkaen teollisuusoppilaitoksen nimenä on ollut Outokumpu Oy:n koulutuskeskus-Outokumpu Training Center. Teollisuusoppilaitoksen tavoitteena on järjestää erityisesti sellaista kurssitoimintaa, jolla saadaan konsernin ja sen tytäryhtiön kannalta integraatioetua esim. ATK-koulutuksen kautta. Outokumpu Oy:n koulutuskeskus järjestää Outokumpu konsernin henkilöstön jatko-, täydennys- ja uudelleen koulutusta. (Inervo 1992, 2.)

Outokumpu Oy:n koulutuskeskuksen kurssien pääasiallisena sisältönä lukuvuonna 1991-1992 olivat mm. kielet, koulutus, kauppa, markkinointi, liiketalous, ihmissuhteet, viestintä, laatu, johtaminen, esimiestaidot, atk-koulutus, tekniikka, puhtaanapito, työsuojelu ja vartiointi sekä joukko muita aiheita. Kurssien aiheet ilmentävät yritysten määrätietoista ponnistelusta toiminnan kehittämiseksi paremman osaamisen avulla. Laatuasiat ja niiden ohjelmien läpiviennit eri organisaatioissa sekä kone- ja prosessitekniikan ja kunnossapidon kurssit ovat koulutuksen painopisteinä useissa tytäryhtiöissä. Yhteensä kursseja järjestettiin 1991-1992 lukuvuonna 342 kpl ja kursseille osallistui 5180 henkeä. (Inervo 1992, 2, 4.)

3.7. Kaivosteknikkokoulutuksen tarve

Kaivosteknillisen osaston perustamiseen tunnettiin myös tarvetta koulutuksen alkuaikoina, sillä kaivosteollisuus oli voimakkaassa kehitysvaiheessa ja päteviä työnjohtajia tarvittiin. 1940-luvun alussa koulutettiin Kuopion teknillisessä koulussa muutaman vuoden ajan kymmenkunta kaivosteknikkoa, mutta osasto lopetti toimintansa sodan aikana lähinnä opettajapulan ja oppilaiden niukkuuden vuoksi. Kaivosteollisuudessa toimivat työnjohtajat olivat usein ilman tietopuolista ammattikoulutusta. He olivat enimmäkseen entisiä kaivostyöntekijöitä, jolle oli pitkän palvelusajan ja kokemuksen perusteella uskottu työnjohdollisia tehtäviä. Kuitenkin heidän kykynsä hoitaa työnjohdolle kuuluvia kirjallisia tehtäviä, mukautua uusiin työmenetelmiin ja niiden toimintaperiaatteiden ymmärtäminen sekä uusien työmuotojen tarpeellisuuden huomaaminen koettiin

usein varsin rajoittuneeksi juuri tietopuollisen koulutuksen puuttumisen vuoksi. Heidän panos kaivostyöolosuhteiden parantamiseen ja työmenetelmien kehittämiseen koettiin vähäiseksi. Täten toivottiin, että Outokummun 3-vuotisesta kaivosmiesten ammattikoulusta voitaisiin parhaimmat kouluttaa työnjohdollisia tehtäviä varten. (Stigzellus 1956.)

3.7.1. Teknillisen kurssin perustaminen

Teknillisen koulutuksen tarve oli tosiasia ja 2.9.1957 Kauppa- ja teollisuusministeriö suostui kaivosteknikkokurssin järjestämiseen Lappeenrannan teknilliseen kouluun. Kurssille voitiin ottaa 32 oppilasta, joiden koulutus pohjana oli kaivosammattikoulun suoritus tai vähintään 3 kuukauden kaivosharjoittelu sekä keskusammattikoulun ja konepaja koulun eräiden linjojen suoritus tai teknillisen koulun ensimmäisen luokan suoritus. (Kaivosteknikkokoulutus komitea 14.5.1957.) Kaivosteknikkokurssilta, joka oli kolmevuotinen kestoltaan valmistui kaivostyönjohtajia maamme laajenevaan vuoriteollisuuden ja voimalaitosyhtiöiden louhintatyömaiden palvelukseen. (Koulutuskomitean moniste Lappeenrannan Teknillisen koulun rehtorille 16.4.1957.)

Outokumpu Oy:n osuus Lappeenrannan Teknillisen koulun kaivosteknikkokurssin toimintaan liittyi lähinnä vain rahoituksen sekä opetuksessa tarvittavien tavaraosuuksien suorittamisen kautta. (Kaivosteknikkokoulutus komitea 8.8.1957.)

4. LOPUKSI

Outokummun malmi löytyi vuonna 1910 ja siitä alkoi Outokummun kaivostoiminnan kehittyminen. Kesti kuitenkin neljäkymmentäkolme vuotta ennen kuin Outokumpu Oy päätti ryhtyä kaivosmiesten koulutuksen järjestämiseen. Luonnollisestikkaan kaivostyö ei alkuaikoina ollut niin vaativaa ja koneellistettua, kuin mitä se myöhemmin 1950-luvulta lähtien on ollut koneellistumisen ja tehokkuusajattelun myötä. Työssä ei tapahtunut nopeaa teknistä kehittymistä, jolloin myös koulutustarve oli pieni. Alkuaikoina kaivosmies oppi työnsä käytännön harjoittelun ja kokeneemman työntekijän avustuksella.

Kuitenkin työvoimapula koetteli Outokummun kaivoksia 1930-1950-luvuilla, ja etenkin ammattitaitoisia kaivosmiehiä alettiin kalpaamaan. Koska Suomessa ei ollut olemassa minkäänlaista kaivosmiehille järjestettyä koulutusta, päätti Outokumpu Oy aloittaa itse kaivosmiesten kouluttamisen Outokummun kaivosten tarpeeseen. Outokummun kaivosammattikoulu perustettiin vuonna 1953, jonka myötä saatiin pätevää työvoimaa kaivostyöhön. Samoihin aikoihin koettiin tarvetta myös pätevien työnjohtajien kouluttamiseen, ja Outokumpu Oy alkoi suunnittelemaan ja kyselemään sopivaa kaivosteknikkojen koulutuspaikkaa. Erilaisten vaihtiehtojen tutkimisen jälkeen päädyttiin kaivosteknillisen osaston perustamiseen Lappeenrantaan, jonne oli juuri valmistumassa teknillinen koulu. Ensimmäinen kaivosteknikkokurssi alkoi vuonna 1957.

Outokummun kaivosammattikoulusta valmistuneet sijoittuivat siis pääosin Outokumpuun, mutta osa siirtyi myös muille kaivoksille, etenkin loppuvuosina. Kaivostyöosaston suoritti loppuun 447 oppilasta, joista parhaimmin menestyneet oppilaat jatkoivat opiskelua tekniikoiksi (14%). (Inervo, Outokummun kaivoksen ammattikoulun historiikki 1991. 2.) Kaivosammattikoulun kaivostyöosasto toimi siis keskeytyttä vuodesta 1953 vuoteen 1970, jolloin ensimmäisen kerran ei enää koettu tarvetta kouluttaa uusia kaivosmiehiä. Kaivostyössä oli tapahtunut koneellistumista, jonka johdosta kaivosmiesten tarve pieneni. Outokummu kaivostoi-

minnan loppuaikoihin saakka koulutusta järjestettiin enää vain erilaisten kurssien avulla. Nykyisin Outokumpu Oy:n koulutustoimintaa jatkaa Outokumpu Oy:n koulutuskeskus, jossa osananottajamäärä ja kurssitarjonta on lisääntynyt viime vuosien ajan.

Tutkimuksessa ilmeni kuinka Outokummun kaivosmiesten koulutus-tarve ratkaistiin ja millaisia oppilainelta opetettiin kaivosmiehille. Kuitenkaan kovin tarkkaa ja yksityiskohtaista tietoa ei ollut saatavilla, joten työ on melko pintapuolista asioiden tarkastelua. Kuitenkin mielestäni löysin juuri keskeisimmät asiaan vaikuttavat seikat.

Työ oli mielenkiintoinen ja herätti uusia mahdollisia jatkotutkimus-aiheita. Yksi selvittämättä jäänyt selkka oli se, kuinka ja missä muille kaivoksille kaivosmiehet koulutettiin, sillä Outokummun kaivosammattikoulun kapasiteetti ei riittänyt rekrytoimaan miehiä koko maan tarpeeseen. Tämän lisäksi ajankohtainen ja mielenkiintoinen tutkimus olisi se, kuinka Outokumpu Oy osallistuu ulkomailta kaivosmiesten/yleensä henkilöstön koulutukseen, vai osallistuuko lainkaan. Lisäksi olisin kaivannut enemmän tietoa nykyisestä Outokumpu Oy:n kurssikeskuksen toiminnasta ja jatkosuunnitelmista.

Lopuksi voidaan todeta, että kun kaivostoiminta loppui pikkujoulua Outokummun kaivoksilta, niin kaivosmiehiä siirrettiin muille paikkakunnille Outokumpu Oy:n kaivoksille tai pyrittiin heidän uudelleen koulutukseen. Viimeiseksi takkautettu kaivos Outokummussa on Keretin kaivos, joka toimi 31.5.1989 saakka. Nykyisin Outokumpu Oy:n toimivat kaivokset ovat Lapin Saattopora, Pohjanmaan Hituran kaivos, Oulun Pyhäsalmen kaivos, Enonkosken ja Vammalan kaivos. Lisäksi Outokumpu Oy:llä on kaivostoimintaa ulkomailta.

Outokumpu Oy:lle on näinä kaivostoiminnan kaikkina vuosina kehittynyt erityistä osaamista, jonka hyödyntäminen useilla teollisuuden aloilla on yhä kysyttyä. Outokumpu Oy kouluttaa yhä, antaen teollisuuden käyttöön vuosien varrella kertyneet tietonsa ja taitonsa.

LÄHTEET

- Ammattikoulun ohjesääntö 1959.
- Inervo, I. 1991. Moniste- Outokummun kaivoksen ammattikoulun historikki. Outokumpu Oy: Teollisuusoppilaitos.
- Inervo, I. 1992. Outokumpu Oy koulutuskeskus (teollisuusoppilaitos). Toimintakertomus 1991-1992. Outokumpu Oy: Koulutuskeskus.
- Kaivosteknikkokoulutuskomitea. Kaivosteknikkokoulutuksen laboratoriovälinehankintojen rahoitus. 7.8.1957.
- Kaivosteknikkokoulutus komitean -mietintö 14.5.1957.
- Kansan Sana 22.8.1963. Artikkelin otsikko: Outokummun kaivosammattikoulu toiminut 10 vuotta.
- Karjalainen 22.8.1963. Artikkelin otsikko: Outokummun kaivoksen Ammattikoulun toimintaan ratkaisevia muutoksia.
- Koulutuskomitean moniste Lappeenrannan Teknillisen koulun rehtorille 16.4.1957. Outokumpu Oy.
- Kuisma, M. 1985. Kuparikaivoksesta suuryhtiöksi. Outokumpu 1910-1985. Forssa: Forssan kirjapaino Oy.
- Malmberg, H. 1982. Outokumpu Oy: ja metalliteollisuutemme viisi vuosikymmentä. Outokummun Sanomat (2),10-11.
- Outokumpu Oy 50. 1982. Monimetalliyritys Outokumpu Oy. Multimetal Company. Markkinamainos Oy/Libris Oy.
- Outokummun kaivoksen ammattikoulu. Kertomus 1. lukuvuodesta 1953-1954. Outokumpu: Savon Sanomain Kirjapaino Oy.
- Outokummun kaivoksen ammattikoulu. Vuosikertomus 1971. Joensuu: Pohjois-Karjalan kirjapaino Oy.
- Outokummun kaivosammattikoulun vuosikertomus 1971. Joensuu: Pohjois-Karjalan kirjapaino Oy.
- Outokummun kaivosammattikoulun vuosikertomus 1973. Joensuu: Pohjois-Karjalan kirjapaino Oy.
- Savon Sanomat 1.12.1953. Artikkelin otsikko: Ensimmäinen kaivosammattikoulumme aloittanut toimintansa Outokummussa.
- Seeste, S. 1953. Kaivosammattikoulun oppilaiden opetus maan alla. Outokumpu Oy/Outokummun kaivos.
- Stigzellius, H. 1952. Mietintö kaivosmiesten koulutuksesta.
- Stigzellius, H. 1956. Kaivostyönjohtajien koulutus -muistio. 4.6-56.